

**Монографија за
Селото Турје и
Турјани**

СТОЈАН КОЧОВ

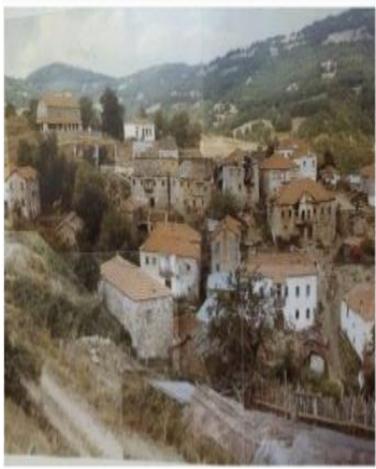
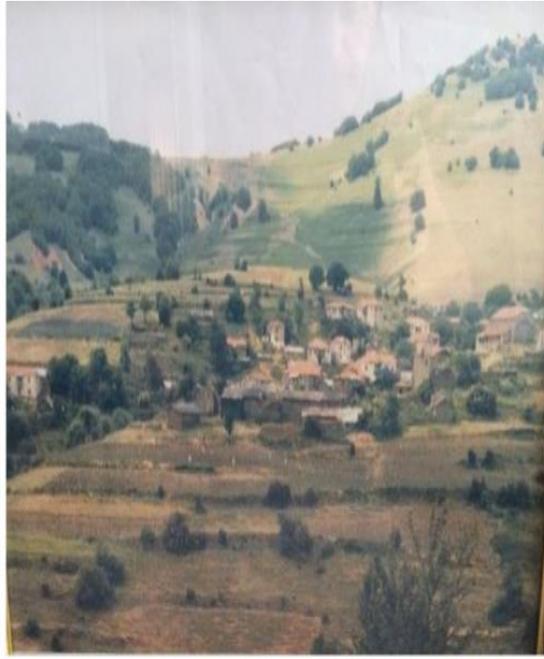
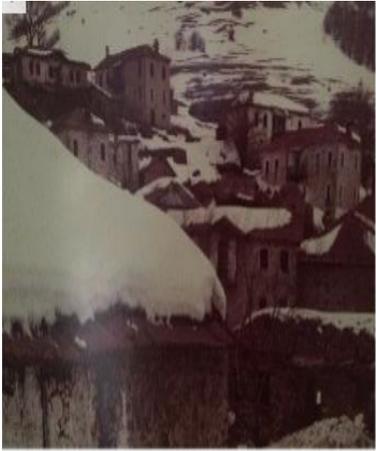

foto: Nacev

Vetka Kukja Turje 199

СИМБОЛОТ НА СЕЛО ТУРЈЕ

Колаж

слики

од

село

Турје

Училиштето во село Турје

Но најверојатно секој туријанец го памети високиот бор што
остана неуништив по толку години.

Гробиштата во селото Турје

Црквата “Св.Никола” И Манастирче “Св.Илија” на влезот од
селото преку трсјанската пресека,на враќање од градот Лерин за
селото ТУРЈЕ.

САКАМ Од се срце да му њожедам на њочииувании ѓосѓодин СОГИР В.НОВАЧКОВ,кој од многу њоодамна ја соѓишии идеѓиа за израбоѓка на оваа „МОНОГРАФИЈА ЗА СЕЛОТО ТУРЈЕ.ѓој како ѓолем родољубец, на роднии крај заслужува од иѓе селани ѓолема благодарносѓ

Турје (Леринско) (Грција)

Турје е леринско село во Егејска Македонија, под Република Грција.

Географија и местоположба

Селото Турје се наоѓа на југозападните падини на планината Вич на надморска височина од 1440 метри, на самиот врв Чаталака. Во својата книга Материјали по изучувањето на Македонија од 1896 година, Ѓорче Петров дава детален опис на местоположбата и околината на Турје кое го лоцира> на југоисток од Трсје на 1 ½ час на врвот на разделот – чатал кој се образува од Вич и Каменик на југозападната падина на Вич е сместено селото Турје (во Костурската каза и Костурската епархија). Поточно е ако се каже дека тоа е расположено на билото меѓу Вич и Каменик отколку во долината на

тие два разграноци. Селаните не паметат ниту еден ден од годината без да има ветер на тоа место. На 2 мај кога го посетив тоа село, дрвјата уште беа покриени со снег. Влезот на селото беше покриен со снег дебел еден метар. Иако сонцето печеше силно, ние слободно одевме горе врз снегот. Од Лерин за Турје се оди по трсјанскиот пат. Околу Турје Вич е гол. Врвот Каменик е обраснат со млада букова шума. Реката е проста вадичка, но подолу од Турје со неа се присоединуваат други вадички од Вич и така се собира рекичка на којашто може да меле воденица со еден камен. Од Турје по реката на југ се излегува во Кономлади, Поздивишта и Жервени (македонско-муслиманско село) во Костурската каза. Колски пат нема и не може да се направи.

Историја

Селото Турје како дервенџиско село се среќава во турските пописни дефтери од XV век, односно од опширниот пописен дефтер број 16 за Леринската нахија од 1481 година каде е запишано дека вкупно имало 28 христијански македонски семејства кои произведувале пченица и јачмен за што селото остварувало свкупен приход од 1135 акчиња. На основа на податоците од записите на Ѓорче Петров од 1896 година селото се состоело од 60 куќи со околу 400 души жители сите Македонци под духовенство на Егзархијата. Повеќето куќи биле покриени со плочи. Некогаш селото било понајугозапад и се викало Рудина. Селото Рудина било раселено од арамии пред 220 години

(денес 340) и стоело 90 години пусто. После некојси Митре Калчук со помош на некои бегови успеал да собере 7 од разбеганите семејства и го основал сегашното село Турје. Зошто го нарекле Турје не се знае. Беговите ги натерале блиските села на новото село да му изградат црква којашто и во тоа време стоела таква недоправена каква што ја направиле тогаш на ангарија. Селото Турје многу настрадало за време на Граѓанската војна, во која покрај дадените жртви повеќе семејства и поединци биле принудени да побараат прибежиште во Македонија и во некои од источноевропските земји.

Потекло и значење на името на селото

Според народното предание селото го добило името Турје поради принудното иселување од првобитната населба „со туркање“.

Стопанство

Почвата е црвеникава и нелеплива орница. Тука се раѓа многу малку 'рж, грав, овес и коноп. На крајот на XIX век, вишокот на производството на селото Турје се продавал за 12.000 грошеви. Исто така, во тоа време, жителите на ова село биле печалбари.

Население

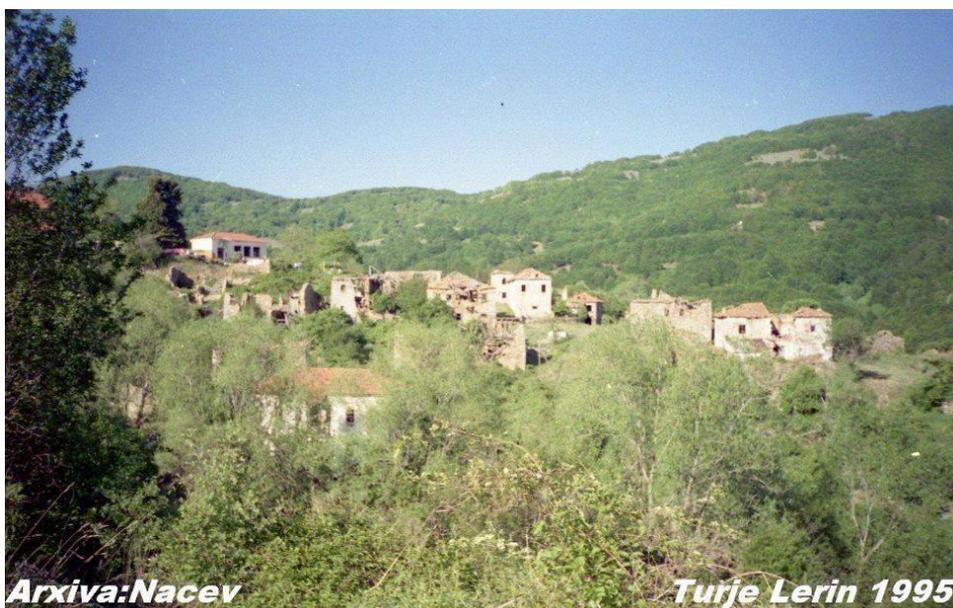
Еве преглед на населението во сите пописни години, од 1940 г. до денес:

Година	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
Население	443	198	219	115	112	/	5	

Извор за 1940-1991 г.: Т. Симовски, Населените места во Егејска Македонија

Иселеништво

До 1961 година во Македонија се иселиле 18 семејства, 15 семејства се иселиле во источно европските земји, 44 семејства во Австралија и 8 семејства во Канада.

**ТУРЈАНИ ДОСТОИНСТВЕНО ОПСТОЈУВАА НА ПРАДЕДОВИТЕ ОГНИШТА, СО ВЕКОВИ, СЕ ДО ГРАЃАНСКАТА ВОЈНА (1945-1950).
НО ОД СВЕДОШТВАТА НА ДО ТОГАШНИОТ ЖИВОТОТ И ОБИЧАЈТЕ НА ТУРЈАНИ ВО РОДНОТО СЕЛО БЕА:**

1. Земјоделство на Турјани

Во селото немаше семејство, да не обратува парче земја за да посее ии зазати во својат бафча. нива со за да го обезбеди лебот, кртолите и други производи што им беа најнеоходни

2. Овчарство на Турјани исхраната на Турјани

Многу домакинства, одгледуваа, поглеми стада од овци и кози и си обезбедуваа неопходни производи- Сирење, Овча маст, Урга, Волна и Јагнешко месо и други производи. Но нај обработена беше волната за облекло, кој беше многу добра во големите зими.

3. Исхрана на Турјани

Секое домакинство, основната храна им било-Р, жениот леб, сирението, кртолите, зелката, празот, свинското месо, (жумеринките) од од оние што одгледуваа свинии и се колеја за митровден, припремаа и разни, слатки од свинска или кравја маст и други производи, но селанецот не гладуваше. Посебно, домакинствта, ставаа туршија од пиперки, зелка. Истотака ставаа јаболка во слама или сушење во низи.

4. Празнување

Празнувањето беше во одредени празници, одење во црква, на гробишта, се му припаѓаше на религиозни празници дури и блиските роднини ги посетуваа блиските.

5. Занаемство на Турјани.

Занаемството се разви во дрводелјето-изработуваа-орала, држалија, ралници, клепание на секири, коси и се шт се правеа за

потребите на одреден селани-скли, амбари, прегради и многу неопходни предмети.

6. Печалбарство на Турјани (Одение со заедничка група)

Печалбарството, се разви повеќе во зимно влеме, со одение во свет гора, Австралија и Канада, исто така и по Леринските и Костурските села одеа поселата да биче даски и кредити потребни за изградба на куќи по блиските селата.

7. Лични имиња на Турјани :

МАШКИ

РОД= Трајко, Сотир,
Стасе, Стојан, Митре, Павле, Георги, Петре, Лазор, Стојче, Васил... итн

ЖЕНСКИ

Род= Митра, Елена, Веса, Манка, Василка, Јаванка, Дина, Стаса, Стојан, Вел
ика

За тие кој се родени во англиското говорно подрачје:

Turje, Lerin, Greece

The village of Turje had its name forcibly changed by the Greek government to Korifi. The village is about 15 kilometres southwest of Lerin. It is on the southwest slopes of the Neredska Mountain at 21 degrees 18 minutes longitude and 40 degrees 42 minutes latitude. Altitude is 1,440 metres above sea level and area is about 10 square kilometres.

The village borders with the following settled places: to the north with

the village Trsje, to the northeast the village Nered, to the southwest the villages Konomladi and Dolna Statitsa, and to the west with the village Gorna Statitsa.

Before the start of the Greek Civil War about 443 Macedonian residents lived in the village. They were employed in raising livestock, timber getting and agriculture. In the period 1946-49, the residents were active in NOF and the armed forces of DAG with more than 30 fighters. 13 gave their lives.

They were:

1. Angelov Stase
2. Donev K Pavle
3. Eftov Sotir
4. Kolev Vasil
5. Kochov Petre
6. Lazarov Nume
7. Novachkov Mitre
8. Robev Stojan
9. Sotirin Lazo
10. Stoikov Sotir
11. Stoikov Sotir Vasil - father and son
12. Stoikov Risto
13. Shishkov Done

ГЕОГРАФСКО-ИСТОРИСКИ РАЗВОЈ НА СЕЛОТО ТУРЈЕ, (Личен запис, спрема раскажувањето на татко ми Танас Кочов син на Божин Кочов:

Првоиџо Пашање. Коџа и од коџо било основано селоиџо Турје? Јас до иџоџаиш не знаев нишиџо.

Во 1974 џодина иџо иџокана од мојоџи Таџико Танас Б.Кочов,кој неџо имав видено иџовеќе од 7о џодин ,ме иџокани да џо иџосеџам во Авсџиралија во џрадоџи Перџи,кој живеше на улица:(ТОМ КОСНОВ 33 North st. Perth 6006 West AUSTRALIA).

Јас мноџу малку знаев за селоиџо Турје,но иџаџико ми објаснуваше со денови ...

Тој едносџавно, иџамџеше иџакви деџиали од сиџе злодела шџиџо им нанесувале иџурскиџе и џрчкиџе власџи, шџиџо едносџавно и иџешно да се раскажува,осџанв вчудоневиден.Тој едносџавно иџочна: „Селоиџо Турје се населуваше иџосџеџено,но иџовеќе и иџо збеџод од иџурскиоџи ,иџа иџосле и од џрчкиоџи сурув иџирански иџерор. Неџодносливи беа наџадиџе од разни дела на нечовечносџи шџиџо им ненесувале на Македонциџе.Со иџочеџокоџи се населиле и иџградиле осум(8) куки.Повеќеиџо луџе со своиџе фамили беа од селоиџо Неволени и селоиџо Маџешница кој со џодини живеле близо џрадоџи Лерин.Првиџе семеџсџива биле дедо Јован,а бил мојоџи чукун дедо.Па Коџеви,Енџелеви,Сџиџоџчеви Шџиуне ви Сџиирови) иДоневи.,Сџефови , Новачкови,Лазорови и Сџиџоџчеви Шишкови и Узунови.

Првоиџо село од неколку семеџсџива ,било основано во месносџа викано „Крсто,, над Кочовите викано „долните ливаџе,, те под цегашното село Турје. По неколку време се пресели во месноста

викано „Старо Турје,,но таму не им одговароло и ,конечно,третото преселување и конечното било иградено на сегшното место селото ТУРЈЕ. Татко ми раскажува, дека од првите кој дошол бил од селото НЕВОЛЕНИ КОЧО,бил роден во 1805 год.и се оженил и со жена од Турје.Им се родија две машки деца: ДИМИТРИЈА и РИСТО,но тие биле зидари и биле земени од Турците и покасно остаа во Бугарија и се оженале во Бугарија и таму останаа.Јас за да се уверам ги пронајдов во градод Несебр и се запознам.

или од селото МАЛА мојот чукун дедо ЈОВАН.

Дедо Јован имал три сина: 1-бил и најстриот КОЧО,2-бил ТРПЧЕ,3-бил ГЕОРГИ 4-бил РИСТО.

Дедо ми КОЧО повторно се оженил и втората жена му била од селото НЕРЕТ,а таа се викала ГЕРАКА.Од новиот брак на дедо КОЧО со ГЕРАКЛА им се родил дедо ми БОЖИН.

БОЖИН КОЧОВ и жена му СЕВДА

Дедо БОЖИН и баба СЕВДА се родители на мојт татко ТАНАС

На дедо Божин и баба Севда КОЧОВИ во бракот им се родиле следни

Деца:Стојче

- 1) Ристо) но уште по раѓането им умреа трите деца
- 2) Митре
- 3) Стојна родена 1872 г.
- 4) Петра род 1874 г.
- 5) Ристана 1876г
- 6) Менка 1878г
- 7) Павле 1880 г
- 8) Циља 1882г
- 9) Цвета 1884 г

10) Митра	1886г
11) Коле	1898г
12) Танас	1902г

Дополнително објаснение: За дедо ми Кочо, како што ми објасна татко ми Танас, тој имал брат и се викал **ТРПЧЕ**

Но исто така, татко ми раскажа дека дедо **БОЖИН** имал уште двајца браќа, но ги имале земено Турците како ѕидари и не се вратиле во селото Турје, тие останале во Бугарија како ѕидари и не се вратиле во селото Турје.

Дедо ми Божин, бил оженет за баба Севда од Колеви. (Види повеќе за семејното стебло на

БОЖИН КОЧОВ

АВТОБИОГРАФИЈАТА НА ТАНАС БОЖИН КОЧОВ (Лично раскажана од татко ми Танас

кога го посетив во Австралија во градот Перт. 31.8.1974 година.

Тој ми вели: Дека една од најголемите ќерки на дедо Божин, **Тета**

СТОЈНА, била омажена за **ГЕОРГИ СТОЈЧЕВ** и живееле во селото

Мала.

Таму им се родиле 5 деца:

1. **ВАСИЛ**, но не им се родиле деца.

2. **ЈОВАН** имал деца = Васил, Коста, Мано, и Митре

3. **СОТИР**, немал деца.

4. **ЛАЗОР** имал деца = Фанија и Лена.

5. **РИСТО** имал деца = Софка, Тинка и Лета.

Тета РИСТАНА, била омажена за **НУМЕ** (живеле во Нерет) имале деца = Стојче, Софка и Љуба. На Софка маж и бил Минела Глеле

Тета Петра,била омажена за Цветко Биволчев и живееле во селото НЕРЕТ .

Стојан Кочов Фамилија

Стојан Кочов –Роден на 25 .декевври 1930 година во селото Турје.Во 1951 година во Русија градот Ташкент се венчае со Трендафила (моминско-Решова) Кочова,родена 13 април 1933 година во село Сливница во Костурско,а почина од тешка болест и закопот беше на 04.2012.

Стојан Кочов по враќањето од Ташкент, се вработува како инжењер во компанијата Раде Кончар Загреб. Паралелно со својата работа, завршува додипломски студии на Факултетот за Организациски Науки во Белград со стипендија од компанијата во која работи, и го завршува со титулата Дипломиран Инженер за студија на работата во 1969. Паралелно е писател и досега има објавено 24 свои книги. Трендафила Кочова по враќањето од Ташкент со Стојан Кочов се вработува во Црвена Свезда каде што работеше до своето пензионирање.

Стојан Кочов и Трендафила имаат три деца: Василка Велинова, Лупка Манасиевска и Атанас Кочов.

- Василка Велинова, е родена во Ташкент на 5 Септември 1952. Василка е дипломиран лекар и има специјализирано на Неврологија. Василка работеше како раководител на оделот за Невро Психијатрија во Воената Болница во Скопје. Во брак е со Ванчо Велинов, дипломиран Економист, со кој имаат две деца: Ева и Ана. Ева

Велинова, родена на 18 Јуни 1981 во Скопје, има дипломирано на Филолошки Факултет во Скопје а магистерските и докторските студии по Француска Книжевност ги заврши на Сорбона Франција. Ева Велинова работи како доцент на Филолошкиот Факултетот во Штип. Ева е во брак со Боби Ѓорѓиев, со кој има две деца Горазд и Ведран. Ана Велинова, родена на 21 Август 1983 година во Скопје, е дипломиран Инженер Архитект и моментално е на докторски студии во Загреб. Паралелно работи како асистент на Американ Колеџ во Скопје.

- Љупка Манасиевска родена 13 јули 1958, е дипломиран социолог на Филозовскиот факултет во Скопје. Љупка работеше како професор по социологија и логика во средно училиште и долги години како новинар и одговорен уредник за списанијата за деца во редакцијата Детска Радост. Омажена е со Игор Манасиевски, дипломиран историчар на уметност кој работеше како туристички работник во туристички агенции. Љупка и Игор имаат две деца: Марија и Елена. Марија родена на 26 Јануари 1987 година е дипломиран класичен фиолог и магистер по Византиска Книжевност а во моментов е на докторски студии по Визнатиска Книжевност. Елена Манасиевска, родена на 16 Јули 1991, е лекар по општа пракса, дипломирана на Медицински Факултет во Скопје.

- Атанас Кочов, роден во Скопје на 8 Март 1966. Атанас Кочов дипломира на Машински Факултет во 1990. По дипломирањето почнува да работи на Машинскиот Факултет каде што работи како асистент. Докторски и Постдокторски студии посетува во Сиетл

Америка, и по враќањето, станува Декан на Машинскиот Факултет Скопје, функција која ја врши два мандати до 2016. Оженет е со Фросина Гечева Кочова, родена на 8 Октомври 1967, дипломиран Електро Инженер и доктор по економски науки, која работи како менаџер за квалитет во Т Мобиле. Атанас и Фросина имаат 3 деца: Дамјан, Јана и Деспина. Дамјан, роден 23 Април 1993, е дипломиран машински инженер и магистер по економија од МекКомбс Бизнес Школата во Америка. Јана, родена 31 Август 1994, е дипломиран економист и моментално студент на магистерски студии по маркетинг од Универзитетот во Манчестер. Деспина Кочова, родена на 25 Април 2000 е во моментот последна година во средно училиште и планира да се запише на Медицински Факултет.

Слики од семејството Кочови

Стојан Кочов со сопругата Трендафила Кочова во Ташкент Русија 1951 год. Годиinata кога стапиле во брак

Стојан Кочов и Трендафила Кочова на прослава по повод 60 години во брак

Стојан Кочов со синот Атанас Кочов и внукот Дамјан Кочов

Стојан Кочов со синот Атанас Кочов и ќерките Василка Велинова (лево) и Љуба Манасиевска (десно) на прослава на 87-иот роденден на Стојан

Стојан Кочов и Трендафила Кочова со внуците
Горе од лево кон десно Марија Манасиевска, Ева Велинова, Елена

Манасиевска и Ана Велинова

Доле од лево кон десно Дамјан Кочов, Деспина Кочова и Јана Кочова

Дедо Стојан Кочов и Баба Трендафила Кочова со внуците на 60 годишнина од бракот на Стојан и Трендафила

Стојан Кочов и Трендафила Кочова со ќерката Всилка Родена во, Ташкент-Русија во 1952 година

(од лево кон десно) Сотир Новачков, Трајко Новачков, Танас Кочов (таткото на Стојан Кочов), Стојан Кочов и Ристо Попов

Фамилија Кочови

Атанас Кочов со фамилијата

Од лево кон десно : Атанас, Фросина, Дамјан, Деспина и Јана

Ќерката Љупка Манасиевска со сопругот Игор Манасиевски и ќерките Марија Манасиевска и Елена Манасиевска (од лево кон десно)

Ева и Ана Велинови ќерки на Василка.

Ведран и Горазд, децата на Ева

Јас Стојан Кочов, син на Танас и Јованка Кочови роден сум

Во оваа куќа се родив на 30 јануар на празникот „Свети Атанас,,
зимен 1930 година во селото Турје, леринска околија. Тука го минав
незаборавеното детство. Тука се вртка мојата душа и ме одржуваат
спомените. Ох колку сакам да ги посетам гробовите на дедо и
баба, тие што ме растаа со неизмерна грижа и љубов. Тие најмногу
ми останаа врежани во мојата детска свест, најсаканите баба ЦИЛКА
и дедо СТОЈЧЕ

Василка Кочова(Велинова-Кочова лево), Стојчевица Новачкова (баба на Стојан Кочов и Менка) и Менка Новачкова во Ташкент Русија

Стојан Кочов (горе), вујко Сотир Новачков (седнат доле), Сотерица

Новачкова(десно), Менка Новачкова (лево) и Василка Велинова (во
скут)

Јованка Кочова со внуката Василка Кочова (Велинова)

**ЛУЃЕТО КОИ СО ВЕКОВИ ЖИВЕЕЛЕ ТОКМУ ТУКА ВО СЕЛОТО
ТУРЈЕ,СЕКОЈ СО СВОЕТО СЕМЕЈНО ЈАДРО,А СЕГА ПО**

ИЗВРШЕНИОТ ГЕНОЦИД ВО ГОДИНИТЕ НА ГРАЃАНСКА ВОЈНА Е НАПРАВЕН ПУСТОШ

Забелешка: Набројувањето на фамилиите во своите куќи, се прикажани со редоследот од долната мала спрема најгориот 7 место положај на фамилијата во селото Турје.

Фамилија Доневи

Јован Новачков со фамилијата - Paris Waddell, Tommy Novachkov, Sarah Novachkova, Jovan Novachkov, Para Novachkova, Christopher Waddell, Jeannie Sardelic (Novachkova), Dennis Sardelic, Johnny Novachkov, James Novachkov, Jasmine Novachkova

Spiro Kotev, Stojanka Koleva (Koteva), Kole George (sin na Vlado I

Velika Stojčevi)

Митре Филев на свадба кај внук од ќерка

Лета Котева од Канада со фамилијата на Митре Филев

Митре Филев со Фамилијата

Ристо Колев

Risto Novachkov, Fania Novachkova, Jovan Novachkov, Para Novachkova, Dosta Novachkova, Roy Bleeker, Ellen Bleeker (Angelev – daughter of Elo Angelev and Jana Lazorov) od America, Sotir Novachkov

СОТИР НОВАЧКОВ И ДОСТА НОВАЧКОВА =,ЈОВАН НОВАЧКОВ И ПАРА НОВАЧКОВА =,РИСТО НОВАЧКОВ И ФАНИЈА НОВАЧКОВА

Velika Stoicheva (Mincheva), Velika Stoicheva (Koteva), Sotir Novachkov, Jana Numeva (Koteva), Stojianka Koleva (Koteva), Vlado Stoichev, Dosta Novachkova, Sotir Stoichev, Risto Kolev, Kole Kolev

Sotir Novачков Свадба И Mitre Donev, Lexo Donev, Velika Doneva, Nik Donev (baby), Risto Donev, Peo Donev, Sotir Novачков, Dosta Novачкова, Tanas Bilчурев и Маш на Mara Doneva, Giorgi Bilчурев, Tinka Doneva, Tsila Doneva (Lazorava), Mara Bilчурева (Doneva), Staca Bilчурева. Detsata и Risto Donev, Vasil Bilчурев, Kosta Donev, Lefa Bilчурева, Yvonne Bilчурева

овачковиN Браќјата, Fania Novачкова, Risto Novачков, Dosta Novачкова, Sotir Novачков, Para Novачкова, Jovan Novачков

Dosta I Sotir Novachkov

Sam Xristou, Katrina Xristou, Emma Novachkov, Matzew Ailakis, Ann Ailakis, Eli Ailakis, Kosta Xristou, John Ailakis, Jamie Xristou (Zeto), Daniela Xristou (Navestata), Rebeka Ailakis, Fay Xristou, Sotir

Novackov, Dosta Novackova, Vasil Novackov, Suzana Novackova,
George Novackov

Дедо Јане Спиров (татко на Сисо), кој е дедо на Веса) и фамилијата

Коста и Ристана (седнати Дедо Коста и баба костовица

Новачкови)), Трајко, Велика, Сотир и Танас (позади лева страна)

На горната слика дедо Коста новачков, брат на дедо ми Стојче Новачков

На Долната слика Војко Трајко и Вујна (Велика) Новачкови

Ристо Англев (седнат) и Ристовица со фамилијата

Стојче Новачков -седнат на лево, татко на мајката Јованка и вујко Сотир..., и Коста Новачков седнат на десно е татко на вујко ми Трајко

Фамилијата на Павле
Ангелев

и која је куќата
во Турција

Фамилијата на Павле Ангелев и нивната куќа во Турција

Елена Ефрова мајка на
децајта Бетанци и Веса
Новачкова моја мила
мајка на мајката сестра

Елена Ефрова и Веса Новачкова

Ѓорѓи Ангелев и фамилијата

Мара Ангелева со зетот Стасе Нушев. Стасе Нушев е од Неволени и е син на тета ми Цвате, брат на Иљо Нушев (во Бугарија)

Митра Столева со синовиите
и внуците и преводачката
синовците Стефане и Станас

баба је Митра Колева
мајка загина во Рейубл-
штајна загина од болни-
ците. останала со две сирачи
и друштво је Васил Ангелев

Митра Колева со фамилијата

Митре Димов
од Бапчор
Павле Ангелев
од Шурце
Каса Матеа

Павле Ангелев и Митре Димов од Бапчор

Ова је кадра што ја имаме
од Митре Јаси Стасе
во селцки илаци
Немај друго

Митре, Вес

а и Стасе

Новачкови.Токму во оваа прилика ми се даде можност по 70 години да го видам мојот сакан братучет Митре ,кој заедно со многу други млади ги имаа вратено од РУМАНИЈА.Тогаш заедно со могу други загинаа во месноста,помеѓу Д,мбени и „Кефалогјани,,над селото Сливени.Тогаш го барав низ мртвите и плачев...

На Станго Ефтинов фамилијата

Пандо Ефтов со фамилијата

Од лево оздазди Павле Попов, Петра Попова, Јана Стефова, Ристана Мијалева, Ката Манчова, Велика Попова, од напред Ристана Попова, Елена Попова, Фаниа Ангелева

СЛЕДАТ ФАМИЛИТЕ СО ПОЧЕТОК

ДОЛНАТА МААЛА НА СЕЛОТО ТУРЈЕ ПО РЕДОСЛЕД:

- 1)Фамилјата на МИНЧЕВИ (ималеСтојан и
- 2)Фамилијата КОЛЕВИИ (имале три деца=Георги,Филе и сестрата Цвета.
Георги имаше имаше три деца=Тодор,Васил и Ката.Филе имаше три деца=Коле,Танас,Ристо и сестра Велика.
- 3)Фамилијата КАЛЧУНОВИ (имале три деца=Коле,Стасе и Божин И две сестри Јана и Велика.Стасе имаше машко дете по име петре.
- 4)Фамилијата ТРПЧЕВИ (Ристо Трпчев и) женаму Јана.Имале 3 деца=Славка Стасе и Васил.
- 5)Фамилијата(ПАНОВИ)(Глигори и Софка имаа 5 (пет деца=Танас Ристо,Мара ,Јован и Георги.
- 6)Фамилија СТОЈЧЕВИ(Ристо и жена му Јана имаа пет деца=Стојанка,Георги ,Стојче,Сотир и Ставре.
- 7)Фамилија(КАРАМИЧОВИ(Сотир и Софка имаа четири деца=Тинка,Ристо,Стојан и павле.
- 8)Фамилија КАРАМИЧОВИ((Танас и Цанда имаа 3 деца=Лазо,Ката и Цвета.
- 9)Фамилија ЕФТОВИ (Илија и Софка имаа 3 деца=Стојан,Танас и Ката.
- 10)Фамилија ЕФТОВИ(Стојан и јованка имаа четири деца=Циља,Лазор,Стаса и Мара.
- 11)Фамилија ЕФТОВИ(Танас и Слафка ефтови имаа две деца=Ристо и Сотир
- 12)Фамилија ЕФТОВИ(Коле и Елена имаа пет пет деца=Јован,Георги,Ристо,Васил и Павле .

- 13)Фамилја ЕФТОВИ(Пандо и Елена имаа 3 деца=Цилја,Мара и Ристо.
- 14)Фамилја КОСТАДИНОВИ (Павле и Сотира,имаа 9 деца Цанда,Ѓорги,Лазор,Ристо,Танас,Стасе,Цилја,Доста и Јован.
- 15) Фамилја Павле Пеови.....пет деца =Сотир,велика,Ристана и зисо
- 16)Фамилја КРСТОВИ(Сотир и Јана имаа две деца=Елена и Стојанка
- 17) фамилјаСПИРОВИ(Јане и Менка имаа 7 деца=Лазор,Велика,Елена,Зисо,Стаса,Циља и Доста.
- *На Зисо Спиров во бракот со Велика им се родиле 5 деца=Сотир,Јован,Тинка,Фанија и Танас.
- 18)Фамилја КОТЕВИ(Кирко и Мара имаа 6 деца=Стасе,Коле,Елена,Јана Славка и Митре.
- 19)ФамилјаКОТЕВИ(Петре и Јованка им се родија 9деца=Стојан,Јован,Спиро,Ристо,Стасе,Филип,Велика,Стојанка и Јана.
- 20)Фамилија СТОЈЧЕВИ(Коле и Танска имаа четири деца=Ристо,Јана,Борис и Митра.
- 21)ФамилијаСТОЈЧЕВИ((Мијаиле и Нада)
- 22.Стојаче и Циља Новачкови имаа3 деца,
- 23 Сотир и Веса Новачкови 3 деца,
- 24.Лазе и Лазевица Мијалеви имаа 6 деца,
- 25.Георги и Георгица Мијајлеви 6 деца,
- 26.Нико и Цилја Филеви имале 3 деца,
- 27.Ристо и Ристоица Стефови имале 3 деца

28. Ристо и Ристојца Манчеви имале 4 деца,
29. Коле и Гурга Манчови имале 4 деца,
30. Коста и Костовица Манчеви имале 2 деца
31. Иљо и иловица манчови имале 4 деца,
32. Иљо Марков и иловица имале 3 деца,
33. Јован Јованица Маркови имале 3 деца,
34. Митре и Ристана Маркови имале 2 деца,
35. Стасе и Ристана Маркови имале 3 деца,
36. Коста и Костовица Лазорови имале 4 деца,
37. Стојан и Стојаница Лазорови имале 3 деца,
38. Наделко и неделковица лазорови имале 5 деца
39. Павле и циља Лазорови имале едно дете.
40. Коле и олга лазорови имале 4 деца,
41. Борис и Цвета Лазорови имале 5 деца.
42. Тодор и Елена Лазорова имале едно дете.
43. Георги и Јаника Лазороваа имале 4 деца,
44. Коста и Костовица и Младенова имале 2 деца
45. Иљо и Свезда младенови имале 4 деца.
46. Пандо и Стефана Стојкови имале три деца.
47. Стасе и стасевица Стојакови Стојкови имале 2 деца.
48. Диме и Олга Шишкови имале 4 деца.
49. Сотир и Циља Стојкови (Бојнови) имале 5 деца.
50. Кузо и Лина шишкови имале 2 деца.

ЗАБЕЛЕШКА: Следните жители останаа во селото во моментот кога Грчките воени власти го рушеа селото.

Тие беа-БОЖИН БОЖИНОВ;МИТЕВИЦА АНГЕЛЕВА И ЛЕРА ДОНЕВА со мало дете. На Тана и Велика Донева кое беше на 47 годишна возраст.

Во Оваа прилика, кога ги бележиме сите карактеристики и случувања на селото Турје и Турјани случувањата во заедничкиот живот на селените Турјани, со особена почит сакаме да им одадеме признание на сите наши прекрасни соселани кои го изгубија својот живот за време Втората Светска војна и Проклетата Граѓанска војна 1940 се до 1949 година. Тие наши најблиски го изгубија животот Длабоко се врежани во нашата памет следат:

- 1..Васил Кочов,
- 2.Лазор Костандинов (Сотирин),
- 3.Стојан Котев,
- 4.Јован Котев.
- 5.Стојан Божинов,
- 6.Стасе Донев,
- 7.Стасе Ангелев,
- 8.Павле Донев,
- 9.Ристо Стојков,
- 10.Васил Колев,
- 11.Митре Новачков,

12.Митре Марков,

13.Иљо Марков,

14 НУМЕ Лазоров,

15.Сотир Бојн,

16.Доне Шишков,

17.Сотир Ефтов (На Коста)

18.Стојан Робев.

ПОЧИТУВАНИ НАШИ СЕЛАНИ, ПОЧИНУВАЈТЕ ВО МИР...

Καко се прави свадба во Турје

Foto:Nacev

Turje 1996

ТУРЈАНСКА СВАДБА – ТΟΥΡΙΑΝΣΚΑ ΣΒΑΝΤΜΠΑ (во грција е преведна на Грчки во списанието „НОВА ЗОРА,,)

Стојан Кочов (Стóγιан Кóτσοβ) – συγγραφέα, ιστορικού, πρώην партиζάνου του Δημοκρατικού Στρατού, με καταγωγή από το Τούριε

Κάθε εποχή έχει τις ιδιαιτερότητές της, δικό της περιεχόμενο και χαρακτηριστικές μορφές ανάπτυξης, αλλά ο γάμος, ως καλλιτεχνική δημιουργία, δεν χαρακτηρίζεται από μονοφασικότητα της δημιουργικής πράξης: η πρωταρχική σειρά τακτικά υπομένει μακροχρόνια διαδικασία

καλλιτεχνικής της τελειοποίησης από την συλλογική διαδικασία δημιουργίας. Ο λαός, ως συλλέκτης με αρκετά εκλεπτισμένα γούστα, διαμορφώνει με αυστηρή προηγούμενη επολογή – μόνο αυτήν την σειρά, μόνο αυτή τη φορεσιά και κέντημα, μόνο αυτό το τραγούδι και χορό, που περιέχουν ουσιαστικά στοιχεία της λαϊκής παράδοσης. Αλλά, επειδή ο γάμος ως καλλιτεχνικό έργο, με το οποίο παρουσιάζεται με μοναδική εμπειρία, δε μπορεί πλέον να αποτελεί τον στόχο, αλλά να είναι το μέσο με το οποίο παρουσιάζεται ο άνθρωπος ως αυτοσέβαστη ατομικότητα, ως αυτοανεπτυγμένο χαρακτήρα, χαρακτήρα μέσα στις κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες, ιδιαίτερα της περιοχής του Λέριν (Φλώρινας).

Εδώ, γίνεται κατανοητό από μόνο του, ότι το ενδιαφέρον προς το δικό μας άνθρωπο, η φιλοδοξία και η πολύπλευρη εκμάθηση, η ανακάλυψη των κρυμμένων μέσα του δυνάμεων και δυνατοτήτων, όλα αυτά είναι μια γενική τάση της σύγχρονης ιστορίας να μας δείξει την πλέον άμεση και βαθιά έκφραση του Μακεδόνα αυτής της περιοχής, ο οποίος επί αιώνες υπέμενε και υπομένει διάφορες επιδράσεις.

Ο γάμος στην περιοχή του Λέριν και γενικά αυτού του είδους τα καλλιτεχνικά έργα, αποτελούν την αντανάκλαση των στόχων/καημών ενός λαού και μιας εποχής σε μια δεδομένη ιστορική περίοδο. Είναι η μεταμόρφωση της πνευματικής και υλικής κουλτούρας, του πολιτικού καθεστώτος και των χαρισμάτων των ανθρώπων.

Οι ιστορίες είναι στ'αλήθεια μεγάλες, τα τραγούδια πολυάριθμα, τα έθιμα και σήμερα διαφυλαγμένα, αλλά η τούριανσκα (του Τούριε/Κορυφή), η νέρετσκα (του Νέρετ/Πολυπόταμο), η τ'ρσιανσκα (του Τ'ρσιε/Τρίβουνο), η μπάπτσορσκα (του Μπάπτσορ/Ποιμενικό) και η μπούφτσσανσκα (του Μπουφ/Ακρίτας) σβάντμπα (γάμος) ήταν κάτι το ιδιαίτερο το οποίο πρέπει να σημειωθεί, όχι μόνο λόγω της φολκλορικής και ιστορικής του σημασίας, αλλά επειδή παρόλες τις τεράστιες πιέσεις από τους Τούρκους και τους Έλληνες, παρέμεινε

αναλοιώτο από τέτοιου είδους επιδράσεις, μέχρι τον εκδιωγμό. Ίσως βοήθησε και η τοποθεσία των χωριών. Παράδειγμα, στο χωριό Τούριε δεν έζησε ούτε ένας Τούρκος, ενώ και σήμερα, μετά τον εκδιωγμό των Μακεδόνων από την ελληνική εξουσία, δεν έζησε ούτε ένας Έλληνας, παρά μόνο οι απόγονοι εκείνων των κομίτων, οι οποίοι είχαν ιδρύσει τα χωριά αυτά ακόμη από τον 15^ο και 16^ο αιώνα, προσπαθώντας να γλιτώσουν από τα ζουλούμια των Οθωμανών.

Χωριό Τούριε. Ξαναβαφτίστηκε σε Κορυφή (απόφαση από τις 20.8.1927, Διαταγή αρθ.179/30.8.1927). Στις νοτιοδυτικές κοιλάδες των βουνών Βίτσο και Ρούντζζελ που σχηματίζουν οροσειρά, κάτω από το όρος Τσαούλατα, σε υψόμετρο 1.440 μέτρων, βρίσκεται το μακεδόνικο χωριό Τούριε (21* 18' x 40*42'). Σύμφωνα με το θρύλο, το χωριό ιδρύθηκε το 15^ο-16^ο αιώνα από κάποιον Μίτρε Καλτσούνοβ, ο οποίος εκεί εγκαταστάθηκε και συστάθηκαν οι πρώτες οικογένειες: του Καλτσούνοβ, του Κότσοβ, του Τ'ρπτσεβ και ακόμη επτά οικογένειες από το εγκαταλελειμένο χωριό Ματέσσνιτσα, όπου οι κάτοικοι του Τούριε ακόμη έχουν εκεί καλύβες, και το χωριό Ρούντινο το οποίο βρισκόταν λιγάκι νοτιότερα από το Τούριε και είναι γνωστό ως Στάρο Τούριε. Το χωριό αριθμούσε, σύμφωνα με τον Κάντσοβ 325 άτομα, ενώ σύμφωνα με το Μιλόεβιτς αποτελούταν από 80 μακεδόνικα

νοικοκυριά. Το 1913 είχε 476 κάτοικους, το 1940 είχε 443. Το χωριό υπέφερε πολλά κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου (1945-1949), στον οποίο, εκτός από τα πολλά θύματα, περισσότερες οικογένειες και άτομα, αναγκάστηκαν να αναζητήσουν καταφύγιο στη Δημοκρατία της Μακεδονίας και σε χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ. Εώς και το 1961, στη Δ.Μακεδονία κατέφυγαν 18 οικογένειες, στις χώρες του ανατολικού μπλοκ 15, στην Αυστραλία 44 και στον Καναδά 8 οικογένειες. Η απογραφή έδειξε ότι το 1951 είχε 198 κατοίκους, ενώ το 1991 καταχωρήθηκε ως εγκαταλελειμένος οικισμός.

Πολλά τα χωριά που καταστράφηκαν εντελώς στον Εμφύλιο πόλεμο (ιδιαίτερα το 1949). Αυτό, ίσως, αποτελεί μια μικρή ιστορία, άγραφη στα χαρτιά, αλλά κουβαλημένη στις καρδιές των εκδιωγμένων που σήμερα υπάρχουν παντού στον κόσμο. Την περιοχή αυτή την ήξεραν όλοι ως περιοχή του τραγουδιού και του αγώνα ενάντια στις τουρκικές και ελληνικές επιβουλές και στην ουσία, όλες εκείνες οι επιδράσεις δεν άφησαν ορατά σημάδια στα παραδόσεις του γάμου.

Και μέσω μιας κοπιαστικής συνεχούς διαδικασίας διατήρησης των παλαιών παραδόσεων και παρόλα τα διάφορα πολιτιστικά επιστρώματα από ξένους, ο μακεδόνικος γάμος, στα μακεδόνικα αυτά χωριά, διαμορφώθηκε ως μια ιδιαίτερη εθνικά διαφοροποιημένη γαμήλια τέχνη. Ο γάμος και σήμερα παρέμεινε ως το αυθεντικότερο αποδεικτικό στοιχείο των παραδόσεων, επειδή οι άνθρωποι που εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους και τώρα βρίσκονται παντού στον κόσμο, επιμένουν να κάνουν γάμο όπως στα πατρικά τους χωριά.

ΑΡΜΑC – ΑΡΜΑΣ (Αρραβώνας)

Όταν το μόμτσσε (αγόρι) ερωτευτεί τη τσοούπα (κορίτσι), έθιμο ήταν να σταλεί στρόνικ (προξενητής) για να ζητήσει την άδεια των γονέων του κοριτσιού. Ο προξενητής ή προξενήτρα έπρεπε να είναι προσωπικότητα με κύρος και να μπορεί να επιδράσει περισσότερο στους γονείς απ'ότι στην κοπέλα. Για την επίτευξη της συμφωνίας ο προξενητής έπρεπε να φέρει στο αγόρι τσόραπι (κάλτσες) που είχε πλέξει η αγαπημένη κοπέλα από μαλλί. Το πολύτιμο αυτό δώρο, ιδιαίτερη σημασία είχε το παραδοσιακό κέντημα στο οποίο κυριαρχούσαν τα χρώματα της

αγάπης, τα χρώματα του ουρανού και επιπλέον στολίδια από μεταλοκλωστές. Η μελλοντική εκείνη σύζυγος, στην πλέξη εκείνη με τα μαγικά χρώματα έβαζε και το χάρισμά της και τις δημιουργικές της ικανότητες, όπως και τη ζεστασιά της ψυχής της για τον αγαπημένο.

Σ' εκείνα τα χρωματιστά σχέδια περιλαμβανόταν όλη η ψυχολογία, η οποία μεταφερόταν από τη γέννηση έως και την πράξη αυτή. Εκείνο το σαφές σημάδι δεν αποτελεί μόνο εθνικό χαρακτηριστικό, αλλά και το θρησκευμα ενός λαού. Για το ισχυρό κίνητρο όλων των παραπάνω φρόντιζε η ίδια η ζωή, στην οποία οι γαμήλιες παραδόσεις έπαιζαν σημαντικό ρόλο. Αυτό ίσχυε και για το αγόρι, το οποίο έπρεπε να της ράψει φουστάνι με δυνατά χρώματα: του κρασιού, πράσινο, μπλε και απ' όλα αυτά πήγαζε μια επισημότητα, ένα μεγαλείο, που επί αιώνες η μυστικότητα της νύφης παρέμενε ζωντανή. Το λευκό ντούλμπεν διακριτικά έκρυβε την ομορφιά της, έως εκείνη την στιγμή, που οι νεόνυμφοι μέσω του μυστηρίου του γάμου θα δώσουν τις υποσχέσεις τους και η νύφη θα αποκαλύψει το πρόσωπό της.

Την είδηση για τον αρραβώνα τη μεταφέρουν νεαρά αγόρια και κορίτσια σε όλο το χωριό. Η πεθερά ντύνεται επίσημα και εκθέτει τις κάλτσες που έλαβε ως δώρο ο γιος σε όλους τους ανθρώπους που καταφτάνουν για να συγχαρούν. Τα συγχαρητήρια δίνονται στο σπίτι του αγοριού και οι κάλτσες γεμίζουν με χρήματα. Έθιμο ήταν από μια μολάφτα (πανέρι) να δίνουν στον επισκέπτη μια χούφτα σταφίδες και στραγάλια και έπειτα δυνατή ράκια και καφέ. Έπειτα, οι γονείς του

αγοριού πήγαιναν στους γονείς της μελλοντικής νύφης για να συμφωνήσουν πόσα δώρα θα πρέπει η νύφη να τους φέρει, ενώ το αγόρι ήταν υποχρεωμένο να αγοράσει τη νυφιάτικη ένδυση.

Χαρακτηριστικό ήταν το γεγονός, ότι εάν δεν είχαν τα μέσα οι νέοι να παντρευτούν άμεσα, περίμεναν έως και 4 χρόνια, μπορεί και περισσότερο εάν ο νεαρός αναχωρούσε για την ξενιτιά για να μαζέψει χρήματα. Μεταξύ τους όμως υπήρχε μεγάλη αγάπη και τις αναμνήσεις του άρμας κανέναν δε μπορούσε να τους τις καταστρέψει και αποσπάσει. Μαζί τους ζούσε και η αγάπη, με τα δώρα...

СВАДБА – ΣΒΑΝΤΜΠΑ (Γάμος)

Στην αρχή, το βράδυ της Παρασκευής, ομάδα κοριτσιών που αποκαλούνταν ποσέστριμι, πήγαιναν στο σπίτι του γαμπρού για να “заφατат квасот” (ζαφάτατ κβάσοτ/να πιάσουν τη μαγιά), δηλαδή να ετοιμάσουν τα προς το άλεσμα. Φόρτωναν το στάρι σε στολισμένο άλογο και με τραγούδια το μετέφεραν στο νερόμυλο. Ο μυλωνάς το δεχόταν με ιδιαίτερη τιμή και του δώριζαν κεντητό πουκάμισο και κάλτσες. Επέστρεφαν τα κορίτσια με το αλεύρι και „έπιαναν τη μαγιά,,.

Μεταξύ των στενότερων συγγενών άρχιζε πραγματικό γλέντι με τραγούδια ως αργά τη νύχτα. Το Σάββατο το απόγευμα, τονίζοντας τον ερχομό τους, οι μουσικοί μπαίνουν στο χωριό παίζοντας και τραγουδώντας. Έφταναν ως τον κεντρικό δρόμο και με αυτό ήθελαν να δείξουν στους κατοίκους ότι κάτι σημαντικό γίνεται. Στην σύνθεση του μουσικού συγκροτήματος, εκτός του κλαρίνου, έχει και τρομπέτα, μπουρία και τρομπόν, τάπαν και μπαραμπάντσε. Τα ανύπαντρα αγόρια, τα κολούπττσι ή πομπράτιμι, μαζί με τους μουσικούς ξεκινούσαν να καλέσουν σβάτοβι (συμπεθέρια) και επίσης τους συνόδευαν και οι ποσέστριμι. Τουλάχιστον πέντε ποσέστριμι και ένας ή δύο πομπράτιμι, δηλαδή αδερφός και ξάδερφος του γαμπρού. Έτσι, ομαδικά με τη μουσική, οι πομπράτιμι φορτωμένοι με στολισμένα

μπούκλα (παγούρια), γεμάτα με κρασί ή ράκια, ξεκινούσαν να καλέσουν τους συγχωριανούς, από σπίτι σε σπίτι, αλλά πρώτα στον νούμκο (κουμπάρο).

Την Κυριακή το πρωί, έβγαζαν το γαμπρό να τον ξυρίσουν, συνήθως μπροστά από το σπίτι. Συνήθως καλούσαν κάποιον από τους πομπράτιμι του αγοριού και τη διαδικασία του ξυρίσματος παρακολουθούσαν οι στενότεροι συγγενείς και οι καλοί φίλοι. Το ξύρισμα αποτελούσε ιδιαίτερη τελετή. Οι ποσέστριμι τραγουδούσαν:

Зет ми се бричи, да кој ми го бричи, па која ќе го љγби... (Ζετ μι σε μπρίτσι, ντα κόι μι γκο μπρίτσι, πα κόια κε γκο λιούμπι....)

Έπειτα γινόταν το κάλεσμα του κουμπάρου και μαζί του όλοι οι υπόλοιποι ξεκινούσαν για τη νύφη.

Είχε μείνει ως έθιμο να πηγαίνουν για τη νύφη με άλογα, ασχέτως πόσο μακριά ήταν τα σπίτια τους. Το άλογο του γαμπρού ήταν συνήθως κόκκινο και της νύφης λευκό. Ο κουμπάρος και οι συμπεθέροι διάλεγαν τα άλογα ανάλογα με το κέφι τους. (Έτσι είχε μείνει συνήθεια με άλογα από το παρελθόν, όπου λόγω ληστών και Τούρκων μπάσσιμπόζουκ να μπορούν να τρέξουν και να γλιτώσουν).

Ο στολισμός των αλόγων ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον γεγονός, επειδή έπρεπε να φαίνεται μεγαλειώδες το άλογο του γαμπρού και της νύφης. Εκεί εκφραζόταν ελεύθερα το μακεδόνικο κέντημα, τα διάφορα χρωματιστά βελέντσσινα (χαλάκια) και άλλα στολίδια. Ο κουμπάρος, ως το πλέον σεβαστό πρόσωπο, πήγαινε μπροστά στην σειρά με την σημαία και όλη η συνοδεία εξαπλωνόταν στα καλντερίμια, έτσι που δημιουργούταν η εντύπωση ότι κάθε γωνιά του χωριού γιόρταζε.

Η μουσική, λες και έκανε να ανατριχιάζουν νέοι και γέροι, τραγουδώντας τραγούδια με βαθύ αίσθημα και όλο αυτό αποτελούσε το ισχυρότερο μέσο για κίνηση της ανθρώπινης ψυχής, αφύπνιση των αισθημάτων και τότε είναι που επιτυγχάνεται η κορυφαία διάθεση. Η υποδοχή της γαμήλιας συνοδείας λες και ήταν υποδοχή απελευθερωτικού στρατού.

Για να μπουν στην αυλή της νύφης, σύμφωνα με το έθιμο, έπρεπε να πιάσουν ένα αυγό, το οποίο οι οικοδεσπότες είχαν δέσει σε μέρος ψηλό με μια ψηλή βέργα. Οι καλεσμένοι έμπαιναν στην σειρά ένας ένας εωσότου το πιάσουν. Αυτός που θα τα κατάφερνε έπαιρνε ως δώρο για τη γεναιότητά του, ένα ζευγάρι κάλτσες, ενώ εισα βάρους αυτών που δεν τα είχαν καταφέρει, γίνονταν αστεία. Έπειτα, ακολουθούσαν οι χαιρετισμοί και τραγούδια και χοροί μέχρι να ετοιμαστεί η νύφη. Έβγαιναν όλοι έξω, για να δώσουν μεγάλη σπουδαιότητα στην έξοδο της νύφης. Ανέβαιναν όλοι στα άλογα και τραγουδούσαν παλιά μακεδόνικα τραγούδια: Череша од корен корнеше, чгпа од мајка се делеше... (Τσέρεσσα οντ κόρεν κόρνεσσε, τσούπα οντ μάικα σε ντέλεσσε – Κερασιά από τη ρίζα ξεριζωνόταν, κόρη από τη μητέρα χωριζόταν...).

Η έξοδος της νύφης από την πόρτα της μητέρας είναι κάτι το συγκινητικό, αυτή βρίσκεται στην κορυφή της τέλειαις και λαμπρής ομορφιάς: όλα σ' αυτήν, ξεκινώντας από τα κόκκινα χείλια, αναδύει ζωή και υγεία στο υπέροχο ένδυμά της και όλα αυτά που δημιουργούν την ομορφιά είναι ενωμένο σε μια έκτακτη σχέση, σε μια τόσο αρμονική ισορροπία που ο άνθρωπος δύσκολα μπορεί να πιστέψει ότι αυτό είναι δυνατό, αδυνατεί να πιστέψει την απεριγράπτη ομορφιά που βλέπει μπροστά του.

Όταν βγαίνει ενώπιον καλεσμένων, έχει βασιλικό κράτημα και αργότερα, όταν σχεδόν ντροπαλά θα πιάσει απ' το χέρι τον αιώνιο σύντροφό της, φαίνεται μικρούλα και εύσπλαχνη, κάθε κίνησή της είναι γεμάτη με σπλαχνικότητα, πληρότητα, βηματίζει με όλη την ωριμότητα μιας γυναίκας.

Μιλάει με ήρεμη και απαλή φωνή, το κεφάλι της είναι στολισμένο με τα ωραιότερα και πολύχρωμα στολίδια, έτσι που φαίνεται κομψή και περήφανη σαν λουλούδι, ενώ στην αυλή βρίσκεται καθισμένος ο πατέρας της και κρατάει μεγάλη πογκάτσα (κυκλικό ψωμί) και ποτήρι γεμάτο κόκκινο κρασί. Η νύφη έπρεπε να φιλήσει τη πογκάτσα και στις τέσσερις πλευρές της και ο πατέρας να της δώσει ευλογία. Έπειτα το ίδιο έκανε και ο γαμπρός.

Τα δώρα η νύφη τα έδινε ανεβασμένη στο άλογο, ενώ η μουσική κατάφερνε με το παίξιμο μιας έζγκια (επιτραπέζιο αργό τραγούδι ή ρυθμός) να αφυπνήσει τα αισθήματα όλων και να συναισθανθούν την πραγματική πράξη του γάμου. Τα δώρα μοιράζονταν με ιδιαίτερη τιμή και πρώτα δωρίζαν τους στενότερους συγγενείς και έπειτα όλους όσους παρευρίσκονται στον εορτασμό αυτό. Και έτσι, έφτανε η στιγμή που η κοπέλα εγκατέλειπε την εστία που μεγάλωσε, βημάτιζε προς το νεαρό, προς τον αιώνιο σύντροφό της.

Το πάντρεμα γινόταν στην εκκλησία, αλλά η συνοδεία για ακόμη μια φορά περνούσε από το κέντρο του χωριού, με μεγαλύτερη χαρά, λαμπρότητα, μέχρι να φτάσει στην αυλή του ναού. Ο πεθερός κατέβαζε τη νύφη από το άλογο και έπειτα κατέβαιναν όλοι. Το πάντρεμα το έκανε ο παπάς και τους ένωνε αιώνια με ευλογία και για το λόγο αυτό λάβαινε και αυτός τα κατάλληλα δώρα. Η έξοδος από το ναό γινόταν με ιδιαίτερη τελετουργία, με πέταγμα μικρών νομισμάτων, καραμελών, σταφίδας κ.α. κάτι πολύ ενδιαφέρον για τα παιδιά. Η νύφη βημάτιζε με προσεκτικά βήματα, με καλοσύνη και κομψότητα.

Την στιγμή εκείνη την υποδέχονται οι μουσικοί και η νύφη αρχίζει το χορό, ένα χορό που μια φορά θα τον χορέψει στη ζωή της, το νεβέστινσκο όρο (νυφιάτικο). Οχτώ βήματα μπροστά, οχτώ βήματα πίσω. Μετά το τέλος αυτού του χορού, οι πομπράτιμι έπαιρναν τη νύφη και την πήγαιναν από καλεσμένο σε καλεσμένο για να του φιλήσει χέρι και όλοι ήταν υποχρεωμένοι να τη δωρίσουν και να της δώσουν ευλογία.

Οι υπόλοιποι, χορό και τραγούδι. Πρώτα οι γεροντότεροι και οι αγαπημένοι χοροί ήταν: Στάρσκοτο, Ζζένσκοτο, Μπουφτσάνσκοτο, Ντρόμπνοτο, Μάσσκο ράμο ζα ράμο, Κασάπσκοτο, Κουμίτσκοτο, Μπαϊράτσσετο και ο πλέον μεγαλειώδης χορός, χέρι με χέρι άντρες και γυναίκες, το Πούστσσενο. Χορός και τραγούδι ως τη δύση του ηλίου και όταν έπρεπε να φύγουν οι νεόνυμφοι στο σπίτι, ο πρωτοχορευτής οδηγούσε το χορό προς το σπίτι του γαμπρού. Η νύφη έπρεπε να μπει πρώτη στο σπίτι του γαμπρού και αυτός την περίμενε με στάμνα γεμάτη νερό και έπρεπε να τη βρέξει όσο περισσότερο μπορούσε, ενώ αυτή προσπαθούσε να του ξεφύγει. Πριν όμως απ' αυτό, η πεθερά της έδινε κάτραν (πίσσα) για να αφήσει ίχνη με τα νυφιάτικα δάχτυλά της στην πόρτα του σπιτιού σε σχήμα σταυρού. Μετά την πράξη αυτή ακολουθούσε η συνοδεία του κουμπάρου στο σπίτι του και όλων των υπολοίπων.

Ακολουθούσε η πρόσκληση του κουμπάρου σε επίσημο δείπνο...

ОДЕЊЕ НА ПРАВИЧЕ – ОНТЕНΙΕ ΝΑ ΠΡΑΒΙΤΣΣΕ

Ενδιαφέρον ήταν και το γεγονός ότι μετά το τέλος του γάμου, η νύφη δεν έπρεπε να πάει στη μητέρα της για μια βδομάδα. Ακριβώς μετά μια βδομάδα, ο γαμπρός, η νύφη και οι στενότεροι συγγενείς, πήγαιναν επίσκεψη στους γονείς της νύφης. Σε πράβιτσε. Εκεί προσκαλούνταν και ο κουμπάρος.

Και έτσι, από την αρχή της ύπαρξης του ανθρώπου και μέχρι σήμερα, ο γάμος ήταν και παραμένει ένα πολύ σημαντικό γεγονός της ζωής των ανθρώπων. Μέσα από τους γάμους υφαίνεται η λαϊκή ύπαρξη ανα τους αιώνες. Αποτελούν ένα πλούτο στοιχείων της λαϊκής ψυχολογίας.

Ваја је на Јулијана и Јулијана
Косијанови ели сојузи
или француски ваја се
внуци нејви

Видја се децата од нашио
село Турје
Мајка Елена Мишра
Мантова Тарашка Мантова
З беа од селото и другата је
од којори со едно дете
мајку зајакна во партиза-
нските друштва се сите наши
селани

За време најголемата катастрофа за македонскиот народ се насилното одземање на малолетните деца од преграटकите на своите мајки од селото Турје.

Македонците во Австралија во градот Перт на омилените пикник во неработните денови, им се најомилениите средби.

НА КРАЈ, РЕДНОЕ „ДА ГИ ПРИКАЖЕМЕ И ОДЗЕМЕНИТЕ ДЕЦА од преградките на своите родители ЗА ВРЕМЕ НА извршениот геноцид во ГРАГНСКАТА ВОЈНА (1945-1949) и именувани како „ДЕЦА БЕГАЛЦИ,,

1) ПРВА РЕЦЕНЗЈА за книгата Новела за Талкачиџе (ОД ИЗДАВАЧОТ)

Со изострено чувство за селективност на одредени настани, личности и процеси, авторот на романот „Талкачи“, Стојан Кочов, отворено и смело говори за идеалите и заблудите на нашите борци, раководени од други влади и туѓи команди во Граѓанската војна во Грција. На страниците од ова возбудливо дело на показ изива превласта на Македонците над Македонците, а во тој контекст кулминира националната погибија. Личноста на Павле Раковски олицетворена во името на Добрин Сувогорски, зазема средишно место во книгата. Неговата животна врвица е отсликана верно, почнувајќи од младешкиот идеал искажан во виорот на војната, па се до преживеаните трауми во зајаниците во Русија, но и во „слободата“, во родната Македонија. Заедно со своето семејство минува низ Сцили и Харидби, дочекувајќи ја смртта рехабилитацијата од власта, а апсурдот да биде поголем, по смртта доживува

рехабилитација и од своите „верни,, соборци и дргари.,„Талкачи,, е потресна приказна,за љубовта и занесот кон светите идеали за Таковината.

Раде Силјан.

2)ВТОРА РЕЦЕНЗИЈА (ОД ИСТОРИСКИ – ПОЛИТИЧКИ АСПЕКТ

Рецензија на трудот,, *Новела за талкачиите*,, од авторот Стојан Кочов

Делото *Новела за талкачиите* претставува извонреден спој на историски настани и лични судбини, спој кој почитуваниот автор Стојан Кочов на виртуозен и само нему својствен начин успеал да го преточи во една целина. Стојан Кочов е еден од ретките хроничари и толкувачи на настаните кои се случуваа во егејскиот дел на Македонија во текот на Граѓанската војна и последиците кои следуваа по таа временска рамка. И доблесно е да се потенцира дека Кочов е херој на нашето време бидејќи тој, преку пишаниот збор, постојано им

пркоси на заборот и на лажните сведоштва. Ова го пишувам имајќи го предвид фактот дека кога многумина молчеа Кочов и неговите дела беа авангардата која ни ја овозможуваше средбата со вистината, без оглед на тоа каков облик имаше таа.

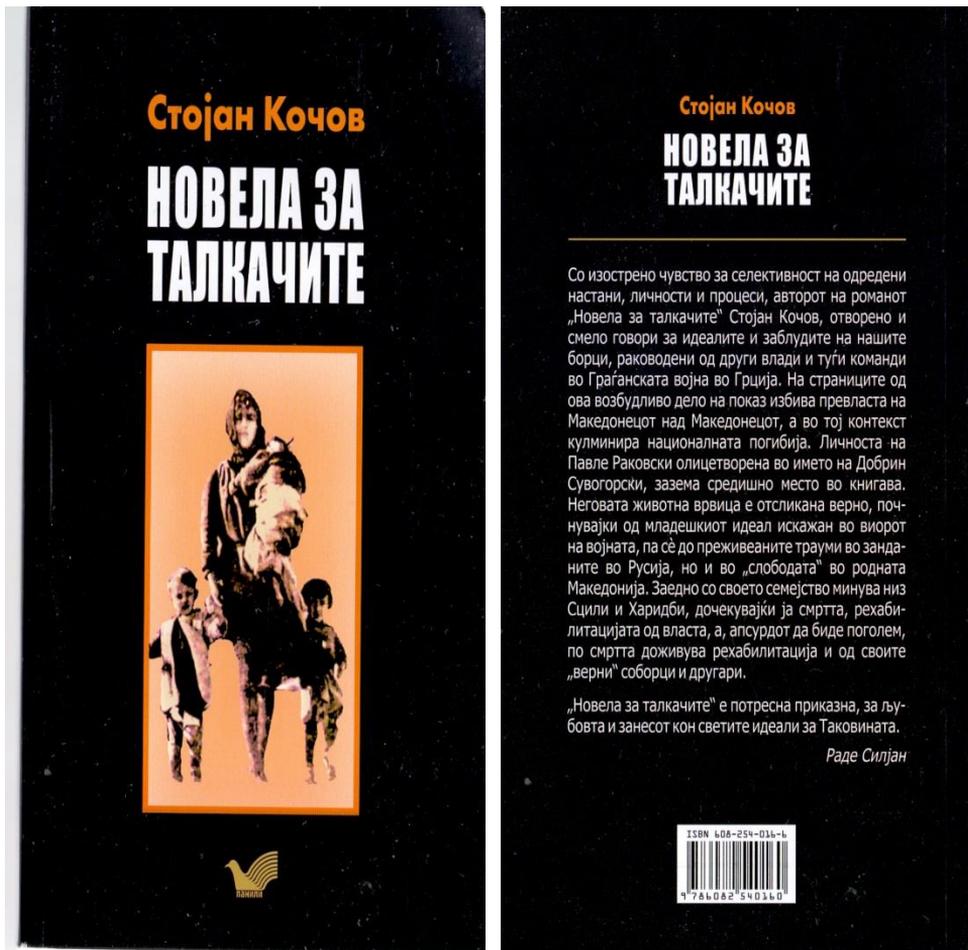
Неговите ликови и настаните низ кои тие ликови минуват истовремено се сурово реални и реално сурови. Авторот, низ призмата на можноста да се патува низ времето, стил кој е негова карактеристика и е постојано присутен во неговите дела, ни овозможува да се вратиме во времето и просторот и да се соочиме со премрежињата на Македонците од егејскиот дел на Македонија.

На ова место се присутни лажни поборници за основните човекови права на Македонецот, како и оние кои потојано се залагаа за компромис. Само малкумина ја увидоа опасноста од компромиси и епилогот од тоа сценарио, бидејќи историјата не научи дека секој компромис во кој се бара учество на Македонецот е како ненаситен свер кој ја пие

македонската крв. И треба да учиме од минатото, токму од трудовите како овој на почитуваниот Кочов, дека секогаш кога македонскиот народ бараше да биде еднаков со другите, да биде свој на своето, македонските жртви никогаш не беа оставени да почиваат во мир, туку постојано изникнуваа мародери, оние кои се движат помеѓу мртвите тела на бојното поле и истите ги ограбуваат. Понекогаш тие мародери ги ограбуваа малубројните вредни предмети на паднатите Македонци, многу почесто им ја ограбуваа славата и жртвата. Е токму заради погоре наведеното *Новела за џалкачиите* е извонреден труд. Бидејќи во него нема компромиси, затоа што авторот храбро се соочува со тегобите на минатото и ни ги пренесува. Ова е дело за малкумина знајни и многумината незнајни, за оние кои немаа име и презиме, за оние кои се викаа меѓусебно другари. И како соборците кои беа другари одеднаш станаа другари иследници, другари кои се сомневаа во доскорешните соборци. Основната цел на овој труд е да придонесе во пренесувањето на вистината од генерација на

генерација, да претставува еден патоказ за сегашните и идните генерации кои се движат кон иднината, кои со себе го носат заветот да не го забораат минатото. Втора рецензија-

Сочии, ироф. д-р Теон цингов

БЕЛЕШКА ЗА ПИСАТЕЛОТ

поручник Авторот Стојан Кочов на фотографијата е во годините на Граѓанската војната (мај 1948 г. на фронтот на линија на планината Грамос по завршувањето обука со чин Поручник за диверзантски акции (Σαμποτερ)

БЕЛЕШКА ЗА ПИСАТЕЛОТ

Стојан Кочов е роден во 1930 година во селото Турје, Леринско. Во годините на Граѓанската војна во Грција (1946 - 1949) е активен учесник во единиците на ДАГ се до капитулацијата на ДАГ. Од 1950 до 1957 година живее и се школува во СССР, сѐ до своето враќање во Р. Македонија во 1957 година.

Дипломирал на белградскиот универзитет. Живее во Скопје.

Авџор е на делаџа:

1. СРЕДБА&раскази „Студентски збор” - Скопје, 1989;
2. ЕДНА МРТВА ВОЈСКА - поезија „Македонска книга” - Скопје, 1992;
3. САМО) ЖРТВУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ПОД ГРЦИЈА - критички огледи „Матица македонска” - Скопје, 1994.
4. МРТВОТО ЛИЦЕ НА ВОЈНАТА - ПОЕЗИЈА „Македонско сонце” - Скопје, 1996.
5. ЃОРЃИ ПЕЈКОВ - МАКЕДОНСКИ ВОИН НИЗ ИСТОРИЈАТА НА ДАГ (1945-1949) - Монографија - „Академик” - Скопје, 1996.
6. ТАЛКАЧИ - роман, „Матица Македонска”, Скопје, 1997;
7. НОВА ГОДИНА ВО ЗЕМЈАНКИТЕ НА ГРАМОС - роман „Матица македонска”, Скопје, 1998
8. КАЗНА БЕЗ ВИНА - роман „Матица македонска”, Скопје, 2001
9. ВО ПРЕСРЕТ НА СУДБИНАТА - раскази „Огледало”, Скопје, 1998
10. ИДЕОЛОШКИОТ АКТИВИЗАМ НАД МАКЕДОНЦИТЕ ПОД ГРЦИЈА - критички огледи. „Матица македонска”, Скопје, 2000
11. ЕСЕИ И ЛИТЕРАТУРНИ ТОЛКУВАЊА - критички огледи, „Матица македонска”, Скопје, 2002.
12. КОБА И ГНЕВ - Раскази “Менора”, Скопје, 2010.
13. ГРОБОРОТ ОД ЛЕРИН - роман „Детска радост”, Скопје, 2001
14. БАЛКАНСКА САГА - роман “Макавеј”, Скопје, 2004.
15. БИЛЕТ ВО ЕДЕН ПРАВЕЦ - Историски критички огледи „Матица македонска”, Скопје, 2004
16. ГОЛЕМОТО ВРАЌАЊЕ НА ТАЛКАЧИТЕ -

роман „Современост”, Скопје, 2006

17. МАКЕДОНЦИТЕ НИЗ ПЕКОЛОТ НА ЦРВЕНОТО ГУБИЛИШТЕ - Историски критички огледи “Матица македонска,, Скопје, 2007.

18. ВОИНОТ И МАРГАРИТА - Роман “Матица македонска,, 2008.

19. ЈАМКА - роман “Матица македонска#, Скопје, 2009.

20. ВРАЌАЊЕТО НА ПОТОМЦИТЕ - роман “Менора#,Скопје, 2009.

21. ГЛАСОТ НА ТАЛКАЧИТЕ - Поезија, 2009

22. ЕДНОВЕКОВНО МОЛЧЕЊЕ - роман, 2011.

23. ТАЛКАЧИ (НОВЕЛА ЗА ТАЛКАЧИТЕ(ЗА ПУСТИНАТА КОЈА ВЛАДЕЕ СЕГА ВО РОДНИОТ ЕГЕЈ И ЗА ИЗГУБЕНИТЕ ИЛУЗИИ НА